

Львівський державний університет фізичної культури
Кафедра фехтування, боксу та національних однокорств

Затверджено на засіданні кафедри
_____ р. _ протокол № _____

Зав. каф., доцент _____ В.А.Бусол

ЛЕКЦІЯ
„ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ КАРАТЕ”
для студентів І курсу

Підготував ст. викл. І.О. Богдан

Львів – 2006 р.

ПЛАН

1. Зародження та становлення окінава-те
2. Розвиток карате-до в Японії
3. Розповсюдження карате-до у світі
4. Розвиток карате на сучасному етапі

ЛІТЕРАТУРА

1. С. Биджиев. Сетокан. С.-П., 1994
2. Х. Нишияма. Карате - искусство пустой руки. К., 1995
3. Р. Хаберзетцер. Карате-до. Від азів до чорного поясу (Ч.I)
4. В. Долин, И. Попов. Кемпо. М., 1992.

1. Зародження та становлення окінава-те

Зародження та розвиток такого явища у світовій культурі ф/в як карате-до тісно пов'язане з невеликим островом в архіпелазі Рюкю-Окінава. Вигідне географічне положення Окінави та розташування на перехресті торговельних морських маршрутів приведе до того, що він потрапив у сферу інтересів сусідньої Японії та Китаю. На Окінаві появляються колонії китайських переселенців біля найбільших міст острова Сюри, Наха та Тсмарі. В 1372 р. правитель Окінави визнає свою васальну залежність від китайського імператорського двору династії Мін.

У 1429 р. на Окінаві завершується процес об'єднання трьох найбільших князівств, які існували на території острова: Хсрудзан, Нандзан та Чудзан. Цей процес відбувається під керівництвом правителя князівства Чудзан Сьо Хай Ші, який відразу розпочинає централізацію влади на острові і введення нових указів, що звичайно зустрічав опір зі сторони населення захоплених територій. Одним із таких наказів була заборона на носіння зброї, оскільки наявність її у місцевого населення могла привести до повстання. Виняток було зроблено тільки для представників знаті.

В результаті дії цього наказу селяни та ремісники залишились беззахисними як перед свавіллям правлячої верхівки, так і перед загрозою нападу розбійників. Це і було одним із основних поштовхів до розвитку і поширення різних видів боротьби голіруч.

Слід зазначити, на Окінаві здавна існували різні види боротьби, які користувались великою популярністю серед населення. Але вони не були згруповані в системи і їх розвиток в основному був стихійним та неконтрольованим.

В цей же час у зв'язку з посиленням впливу Китаю територія острова активно заселюється купцями, ремісниками або просто емігрантами, особливо після 1644 р., коли в Китаї було скинуто династію Мін та встановлено манчжурську династію Цінь дипломатами з Піднебесної. Звичайно, що це привело до активного впливу серед жителів острова різних напрямків китайської культури, в тому числі і китайських бойових мистецтв. На протязі певного часу проходить синтез місцевих видів боротьби з китайськими видами Цьюань-шу. В 1477 р. було видано новий указ про заборону носіння зброї, а також і на тренувальні заняття в школах Окінава-те. Це в свою чергу привело до нового підпільного етапу в розвитку бойового мистецтва.

1606 - 1609 рр. розпочалась інтервенція японської армії на острів. Декілька тисяч самураїв клану Сімадзу висадились на Окінаві і після недовгої боротьби окупували острів. І тепер вже японською адміністрацією був виданий указ, який відомий під назвою „Катана гарі” (полювання за мечами).

Японський намісник вводить більш жорстку податкову політику та посилює репресії проти місцевого населення, що привело до організованого руху опору, який в основному очолювали майстри окінава-те. Починають створюватись підпільні групи, що збирались в лісах і гірській місцевості, щоб удосконалювати свою майстерність з мистецтві бою голіруч. Специфічними рисами тренування в ті часи було те, що воно проходило в дуже суворих умовах і з жорсткими вимогами. Адже беззбройні селяни та ремісники були змушені протистояти озброєним самураям, які чудово володіли бойовими мистецтвами Кендо, дзю-дзюцу, нагіната-дзюцу та ін.

Реалії бою привели до появи в системі окінава-те цілого ряду базових принципів. Серед них основними були:

- принцип атемі, згідно з яким вирішальними міг бути тільки один потужний удар рукою або ногою, направлений в найбільш вразливе місце

- принцип іккен-хісачу (одним ударом на смерть) - згідно цього принципу в реальному поєдинку акцент робився на один вирішальний удар, що мав привести до перемоги. Таким чином комбінаційна робота (рендзоку - вадза) не відіграла такої ролі як у спортивному куміте. Тим часом, незважаючи на підпільне положення „шкіл в заростях”, йде активний процес збагачення техніко-тактичного арсеналу окінавського кемпо. В основному це відбувалось шляхом обміну інформації між різними школами та майстрами як на самій Окінаві, так і між островом та Піднебесною. В XVII ст. на Окінаву приїжджають цілий ряд відомих майстрів Цюань-шу: Іваа, Ананку, Чінто, Сайяа, Асон та ін. В I пол. XVII ст. з'являється термін Те і бойове мистецтво голіруч стає відомим під назвою Окінава-те. На цей час окінавське кемпо культивується в районі трьох найбільших міст острова, де були колонії китайських переселенців: Сюрі, Наха і Томарі.

Відповідно до цього і напрямки Тоде (континентальна рука) умовно поділялись за назвою міст: Сюрі-те, Наха-те та Томарі-те. Саме в цей час вперше з'являється назва Карате, вводить її відомий майстер Сакугава, який створює свою власну школу Карате-но-Сакугава. В цей час карате означало "китайський" і вказувало на походження окінавського кемпо. В 30-х роках XIX ст. учень Сакугави Сокоун Мацумура по завданню уряду створює школу Сьоріндзі-рю Гококу (карате стилю Шаолінь для захисту батьківщини). Ця школа стала основною предтечею більш сучасних окінаських стилів і шкіл, а також напрямків, які з'явилися у XX ст.

З 1887 - 1889 рр. на Окінаві була офіційно змінена назва бойового мистецтва з Окінава-те на Карате.

На кінець 19 ст. на острові Формується два основних магістральних напрямки окінавського кемпо Сьорін-рю та Сьорей-рю.

Сьорін-рю характеризується високою рухливістю в пересуваннях та виконанні технічних прийомів. Велике значення приділялось обманним рухам та фінтам. Технічний арсенал характеризується великою кількістю атакуючих та захисних прийомів руками і ногами, кидків та больових захватів. Сьорей-рю більш силовий та потужний стиль. В технічному арсеналі основне місце відводилось потужним та акцентованим ударам як руками, так і ногами, техніка пересувань зводилась до мінімуму. Виконання фінтів та обманних рухів рахувалось нехарактерним для представників цього стилю.

На 90-і роки XIX ст. закінчується підпільний етап розвитку окінавського карате. Це було пов'язане з тим, що в цей час на японських призивних пунктах звернули увагу на крашу фізичну підготовку призивників з Окінави, які займались у групах карате. Зробивши не_обхідні висновки, було вирішено як експеримент ввести карате в якості учбової дисципліни в деякі учбові заклади Окінави.

Першим викладачем, який працював у державному закладі, став відомий майстер та реформатор окінавського стилю Сьурі-те Ясуцума Ітосу. Ітосу значно змінив методику тренування в зв'язку з переходом з бойового аспекту на гімнастичний та оздоровчий. Так він вводить новий формальний комплекс Хейян Еодан і таким чином працює з 5 формами Хейян. Завдяки активній просвітницькій діяльності Ітосу вперше відкрив такі сторони карате як оздоровчий та загальнофізичний. Разом з тим на Окінаві широкого розповсюдження набирає пропагандистська робота, яка в основному проводиться в формі показових виступів. Перший такий цілеспрямований агітаційний захід було документально зафіксовано в 1902 р., коли молодий майстер Г. Фунакоші виступає перед уповноваженим інспектором по освіті. Результатом цього виступу було те, що карате ввели в якості навчальної дисципліни в СШ "Дайіті" міст Сьурі та педагогічному училищі. В 1906 р. було проведено першу масову демонстрацію карате. Надалі зацікавленість до таких заходів піднялась настільки, що Г.Фунакоші створює цілу трупку, яка спеціалізувалась на показових виступах.

З 1921 р. розпочинається новий етап розвитку окінавського карате. Це відбулось після того, як корон-принц по дорозі з Європи в Японію відвідав Окінаву. Перед ним було показано виступи майстрів окінавського карате. Цей виступ настільки сподобався насліднику японського престолу, що за його вказівкою було офіційно запрошено Г. Фунакоші на загальнонаціональну виставку, що мала відбутись в 1922 р. в Токіо, де він мав провести цілий ряд показових виступів.

Таким чином слід виділити цілий ряд специфічних рис окінавського карате, найважливішими з яких є:

- на відміну від китайського цюань-шу формування бойового мистецтва окінава-те велось у значному відриві від релігійної та філософської бази, що пов'язане насамперед з висуванням на передній план завдань суто прикладного характеру.

- Заборона носіння зброї привела до появи в структурі Окінава-те на рівні системи ведення бою голіруч окремого розділу Кобудо, куди входило мистецтво володіння в якості зброї різного роду сільськогосподарських знарядь: Кама, Бо, Тонфа, Нунтяку та ін.

- Технічний арсенал окінавського карате складають в основному найбільш прості та надійні прийоми руками та ногами, оскільки в поєдинку з озброєним суперником саме ця техніка найбільш себе оправдала.

2. Розвиток карате в Японії

Перше знайомство японців з окінавським карате відбулось у 1917 р., коли Г.Фунакоші на вимогу міносвіти прибув до Японії, в Кіото, де був представлений в Бутокуден, центрі традиційних японських бойових мистецтв. Але не дивлячись на вдалий виступ, карате не відразу отримало визнання в самій Японії. Тільки після приїзду Г. Фунакоші на загальнонаціональну виставку в Токіо 1922 розпочинається більш серйозна та успішна робота по популяризації карате в Японії.

В 1922 р. було відкрито перший клуб, який існував при гуртожитку в Мейсей-дзюку, де проживали студенти з Окінави. Але 1 вересня 1923 р. землетрус у Токіо майже повністю зруйнував Додзьо. Фунакоші був змушений перенести свої заняття Додзьо майстра Кендо Накаями Хірошіті, в якому проводив заняття по карате більше 10 років.

Успішна діяльність Фунакоші в Японії привернула увагу інших відомих майстрів окінавського карате, частина з яких приймає рішення продовжувати свою діяльність у створенні шкіл та пропаганді карате вже на території самої метрополії.

Так в 1930 р. окінавський майстер Кенва Мабуні створює стиль Сіто-рю.

Дещо раніше інший відомий майстер Тедзюн Міячі створює стиль Годзю-рю. Разом з майстром Ямагуті вони розпочинають активну пропагандистську діяльність. Ямагуті засновує інститут в Кіото, намагаючись ввести карате як спеціалізацію в Бутокукаі, чого він і домігся в 1930 р.

На кінець 30-х років закінчується формування стилю Вадо-рю, який був заснований доктором медицини Хірокорі Оцука.

В 1936 р. конференція майстрів карате вводить нову концепцію карате, в основі якої лежало верховенство духовної основи / ДО / в практиці бойового мистецтва. Тут же було прийняте рішення про зміну ієрогліфів в слові „кара”, що приведе до появи нової назви „порожній” замість старої „китайський” і таким чином появився новий термін карате-до. На початок II світової війни з Японії вже існувало 4 найбільших стилі карате-

до: Годзі-рю, Сіто-рю, Сьотокан та Вадо-рю, і які проводили активну учбово-тренувальну роботу по всій країні. Найбільшими центрами карате-до були японські університети, в яких традиційно студенти велику увагу приділяли бойовим мистецтвам. Подальший розвиток карате-до призупинила II світова війна. Багато майстрів взяли участь у бойових діях японської армії і більшість з них загинули на полях битв.

3. Розповсюдження карате в світі

Після закінчення II світової війни в карате-до спостерігається якісно новий етап. Насамперед це було пов'язане з виходом карате-до на міжнародну арену.

Перші кроки в цьому напрямку були зроблені ще в 1945-46 рр., коли солдати американської окупаційної армії отримали змогу ближче ознайомитись з цим бойовим мистецтвом. Великий вплив мало те, що карате-до на відміну від дзю-до, кендо, айкідо та ін. не було заборонене окупаційною адміністрацією.

Г. Фунакоші разом з іншими майстрами розпочинають відновлювати тренувальні заняття в своїх додзьо. Вони також проводять серію показових виступів не тільки в японських організаціях, але й в підрозділах армії США. В 1953 р. в США були запрошені провідні майстри з різних видів бойових мистецтв, в тому числі і карате-до, для підготовки військовослужбовців спеціальних підрозділів ВПС США. Першими туди виїхали такі майстри як І. Обата та Х. Нісіяма.

В 1949 р. в результаті організаційної роботи Г. Фунакоші та його соратників було створено першу офіційну організацію - ІКА, завданням якої було сприяння розвитку та популяризація карате-до серед населення.

Цілий ряд майстрів слідує прикладу Фунакоші і створюють свої федерації, що приводить до конкурентної боротьби між ними. Найбільш потужними та авторитетними були: Ніппон карате кекай (Школа Шото-кан Такагі), Вадокай (Вадо-дзю Оцукі), Шото-кай (Шотокан Егамі) Шітокай, Годзі-кай та ін.

В Європі першою країною, яка ввела цей вид спорту, була Франція. В 1950-55 рр. Джим Алшік і Л-Д.Пле запрошують японських інструкторів до Франції з метою викладання карате-до. Сюди приїхали такі майстри як Мочідзукі та Осіма, представники стилю Вадо-рю. Вони провели показові виступи та практичні заняття спочатку у Франції, а потім і в інших країнах Європи.

В 1954 р. у Франції було створено першу офіційну організацію, яка координувала розвиток карате-до як в самій Франції, так і в інших європейських країнах - Французьку федерацію карате та боксу. Дещо пізніше подібні організації утворюються і в таких країнах, як Англія, Німеччина, Італія, Іспанія та ін.

Починаючи з 1965 року кожен рік організуються європейські чемпіонати, які з кожним роком збирали все більшу кількість учасників. У Травні 1969 р. створюється така потужна та авторитетна організація як ВУКО, яка спочатку очолювалась Сасакавою, а пізніше Жаком Делькурром. Перший офіційний чемпіонат світу по карате був проведений у 1970 р. в Токіо. Якщо на перший чемпіонат світу зібралось 178 учасників із 33 країн, то на дев'ятий, який проходив в Каїрі в жовтні 1988 р., було присутніми 1157 учасників із 45 країн. На сьогоднішній день у ВУКО входить більше 120 країн з різних частин світу.

В США карате-до приходить у 50-і роки. В 1961 р. створено Всеамериканську федерацію карате та Федерацію карате Вадокай США. Тут особливо плідне працює відомий майстер Хіретака Нішіяма. Саме за його ініціативою в 1975 р. було створено ІТКФ, ще одну потужну організацію, яка культивує традиційний напрямок в карате-до. З II половини 50-х років у світі все більшої популярності набирає новий напрямок у карате-до Кйюкусінкай Буде карате-до, створення якого тісно пов'язане з іменем відомого майстра карате - Масутатсу Ояма.

В 1954 р. в Токіо було відкрите перше Доджо цього стилю. В 1964 р. створено Міжнародну Організацію Кйюкусінкай (ІКО). В 1966 р. створено Європейську Організацію Кйюкусінкай (ЄКО). ІКО не входить у ВУКО і проводить свої національні чемпіонати та чемпіонати світу. На сьогоднішній день всі організації, що культивують карате-до, можна поділити на 2 групи: до першої відносяться організації загального характеру, такі як ВУКО та ІТКФ, куди входить декілька стильових напрямків, такі як Годзі-рю, Шотокан, Сіто-рю та Вадо-рю. До другої - стильові напрямки, які культивують один стиль, наприклад Шотокан (СКІФ, ВСКФ), Кйюкусінкай (ІКО) та ін,

Карате на шляху до олімпіади

1. Передумови розвитку спортивного карате-до як олімпійського виду спорту.
2. Етапи формування олімпійського напрямку карате в світі.
3. Положення спортивного карате на Україні.

1. На сьогоднішній день одним із найпопулярніших видів спорту в світі і на Україні залишаються різні стилі та напрямки карате-до Сотні тисяч людей в різних країнах світу займаються цим чудовим видом спорту і бойового мистецтва. Існують міжнародні організації які контролюють і координують розвиток та поширення того чи іншого напрямку в карате-до, проводяться різні за рангом змагання із своїми чемпіонатами та призерами. Але незважаючи на всі ці заходи, для спортсменів, які займаються карате-до, недосяжними залишились найвищі за рангом змагання - Олімпіада. І тільки на початку 90-х років здається намітились перші ознаки того, що цей вид спорту буде включений в о

імпійську сім'ю. Східні єдиноборства мають вже своїх представників серед олімпійських видів спорту: дзю-до, тхеквондо (ВТФ). І ось настала черга спортивного карате-до. ВУКО - 1970 (120 пр.), 1 ч.- 30 пр. 178 уч, IX ч. - Каїр, 45 пр, 1157 уч, 1988 р. В 1993р. 101 сесія МОК поставила завдання об'єднання перед двома організаціями ВУКО та ІТКФ в новий міжнародний орган карате, заснований на принципах МОК, для отримання офіційного визнання як олімпійського виду спорту.

26 червня 1996 р. в Осаці офіційні представники ВУКО -Жак Делькурт та ІТКФ - Х.Нісіяма при головуванні президента Всесвітньої Організації Сприяння карате-до Сосої Кунію Татсуно підписав "Осакську угоду" про об'єднання двох організацій.

В Атланті (США) збори виконавчого комітету МОК, які відбулись 12 березня 1996 р., визнали Осакську угоду. Створений об'єднаний Робочий Комітет (ОРК) розпочав свою роботу по закінченню проекту статуту об'єданого органу карате-до. 15 жовтня 1996 р. ОРК закінчив свою роботу. В цьому статуті ОРК запропонував нову назву -Міжнародний союз карате (ІКО). Найважливішими моментами статуту стали: Т-к. і заг. к. - це дві абсолютно різні дисципліни з різними технічними прийомами. Ні одна із цих дисциплін не може контролювати або домінувати над іншою.

— Робота базуватиметься на діяльності двох комісій: Тр.кар. (ІТКФ) та ВУКО (заг. карате).

— В рамках нового об'єданого органу визначаються такі національні федерації: / максимум дві федерації від країни /: а/ національна федерація член ІТКФ б/ національна федерація член ВУКО.

— Стильові федерації не можуть бути керівним органом у себе в країні.

7 вересня 1997 р. відбулась сесія МОК, про включення ...

В результаті зустрічі в штаб-квартирі МОК 21 листопада 1997 р. до 30 квітня 1998 р. було продовжено термін тимчасового визнання МОКом світової федерації карате.

З 1998 р. – президент FKI та WKE Антоніо Еспінос (Исп.)

Таким чином історію розвитку карате-до можна розділити на такі основні етапи:

I етап - виникнення та розвиток місцевих форм кулачного мистецтва на Окінаві та В Японії - VII ст. - XVI ст.

II етап - злиття технік китайського кемпо з окінавською технікою р/б. Формування до 1629 р. системи ТЕ або Тода. Період активної діяльності китайських майстрів на Окінаві.

III етап - формування трьох основних напрямків в Окінава-те: Сюри-те Наха-те та Томарі-те. XVII ст. - XIX ст.

IV етап - виникнення основних магістральних напрямків окінавського карате : Сьорін-рю та Сьорей-рю на основі Сьоріндзі-рю.

Сьорі-ге Томарі-ге
Сьорін-рю

Наха-ге Томарі-ге
Сьорей-рю

V етап - поява в Японії основних стилів карате-до: Шотокан, Годзю-рю, Сіто-рю та Вадо-рю. 1920 - 1940 рр.

VI етап - поява багатьох нових сучасних стилів карате в результаті синтезу класичних шкіл. Зародження спортивного карате.

VII етап - активний розвиток карате-до як виду спорту. Вихід спортивного карате на олімпійську арену.